

تاریخ شفاهی تحولات ورزش زنان در ایران

حضور ماندگار

گفتگو با طاهره طاهریان

تدوین: غلامرضا عزیزی

عضو هیئت علمی سازمان اسناد و کتابخانه ملی

www.ketab.ir

کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران
NOC I.R. IRAN

تهران - ۱۴۰۰

سرسناسه	طاهریان، طاهره، ۱۳۳۰ -، مصاحبه شونده.
عنوان و نام پدیدآور	حضور ماندگار: گفتگو با طاهره طاهریان / به کوشش غلامرضا عزیزی.
مشخصات نشر	تهران: نگارستان اندیشه، ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری	۳۰۶ ص. مصور. رنگی.
فروست	تاریخ شفاهی تحولات ورزش زنان در ایران
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۷۷۵۴-۱۵-۵
عنوان دیگر	گفتگو با طاهره طاهریان
موضوع	طاهریان، طاهره، ۱۳۳۰ - -- مصاحبه ها. ورزش برای زنان - ایران Sports for women -- Iran
شناسه افزوده	عزیزی، غلامرضا، ۱۳۴۵ -، مصاحبه گر. Azizi, Gholamreza
رده بندی کنگره	GV ۶۵۸/۵
رده بندی دیویی	۷۹۶/۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۸۵۴۸۴۳۸

حضور ماندگار

گفتگو با طاهره طاهریان

تاریخ شفاهی تحولات ورزش زنان در ایران

تدوین: غلامرضا عزیزی

مصاحبه کنندگان:

غلامرضا عزیزی، شهرزاد کردبچه، گلی سپیدزاده
پیاده سازی: مهدی زارعی، طاهره مهرید، زهره صالحی سیاوشانی

ناظر طرح: دکتر فریده هادوی

ناشر: نگارستان اندیشه

طراح جلد: سعید صحابی

نوبت چاپ: نخست، ۱۴۰۰

چاپ و صحافی: صادق

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

حقوق نشر، برای کمیته ملی المپیک محفوظ است.

نقل بخش هایی از متن با ذکر منبع مجاز است.

نشر و پخش: نگارستان اندیشه - ۲۱۶۶۴۳۵۴۲۳

NOC I.R. IRAN

فهرست مطالب

ص

۷.....	سخن ناشر
۹.....	مقدمه
۱۵.....	طاهریان در یک نگاه

مصاحبه‌ها

۲۳.....	جلسه اول: ۲۶ آذر ۱۳۹۸
۴۷.....	جلسه دوم: ۷ دی ۱۳۹۸
۸۳.....	جلسه سوم: ۵ بهمن ۱۳۹۸
۱۱۷.....	جلسه چهارم: ۱۲ اسفند ۱۳۹۸
۱۴۳.....	جلسه پنجم: ۲۲ مهر ۱۳۹۹
۱۷۵.....	جلسه ششم: ۲۶ اردیبهشت ۱۴۰۰

پیوست‌ها

۲۱۷.....	زندگینامه مختصر افراد نام برده شده در پاورقی‌ها
۲۴۱.....	آلبوم تصاویر
۲۷۵.....	بریده روزنامه‌ها
۲۸۳.....	تصاویر احکام و اسناد
۳۰۱.....	فهرست منابع

سخن ناشر

برنامه ریزی برای آینده، بدون شناخت وضعیت و موقعیت کنونی و تجربیات گذشته به خوبی محقق نخواهد شد. به رغم دیرپایی ورزش در کشور و پیشینه درخشان آن، متأسفانه سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی مناسب و شایسته‌ای برای شناخت سوابق تاریخی ورزش ایران و معرفی پیشکسوتان و قهرمانان و پهلوانان آن به نسل‌های کنونی و آیندگان انجام نشده است. از این رو کمیته ملی المپیک در سال‌های اخیر مسئله شناسایی، گردآوری، حفاظت و صیانت از پیشینه و میراث مستند ورزش کشور و به تبع آن المپیک و پارالمپیک را جزو برنامه‌های خود قرار داد و با همفکری و همراهی کمیته ملی پارالمپیک و وزارت ورزش و جوانان به تحقق این خواسته، جامه عمل پوشاند که در دو قالب تأسیس موزه ورزش ایران و راه‌اندازی پروژه تاریخ شفاهی ورزش ایران نمود یافت.

در گام نخست کوشش شد با گردآوری آثار مربوط به ورزش کشور و پیشکسوتان و پهلوانان و قهرمانان آن و استفاده از عناصر و دستمایه‌های هنری و فنی، موزه‌ای در شأن و طراز ورزش جمهوری اسلامی ایران پایه‌گذاری شود تا از یک سو بتواند به شیوه‌ای هدفمند دریچه‌ای از معرفت و شناخت را به روی اقشار مختلف مردم به ویژه جوانان بگشاید و آن‌ها را ضمن آشنایی با هدف و مأموریت جنبش المپیک و پارالمپیک و اهمیت آن، با گوشه‌هایی از موارث ورزشی خود و گذشته پرفراز و نشیب آن آشنا سازد و از سوی دیگر به همه کوشندگان و پیشکسوتان و پهلوانان و قهرمانان و مدیران و کارشناسان این حوزه ادای احترام کند.

خوشبختانه کمیته بین‌المللی المپیک نیز آغاز پروژه تاریخی شفاهی ورزش ایران را به دلیل اهمیت و نقش روشن‌گرانه آن، با دیده تحسین نگریست و به عنوان الگویی موفق از آن حمایت کرد. از سوی دیگر از این پروژه به عنوان گامی اساسی در تقویت روحیه ورزشکاری و ورزش دوستی و مستندسازی فعالیت‌ها و رویدادهای ورزشی از زبان کنشگران اصلی و براساس دیده‌ها و شنیده‌ها و خاطره‌های آنان نیز یاد می‌شود.

اجرای طرح حاضریکی از گام‌های طرح کلی تدوین تاریخ شفاهی ورزش کشور محسوب می‌شود. کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران، به عنوان کارفرما و متولی این امر از مجری طرح و همکاران ایشان، از اعضای شورای سیاست‌گذاری و به ویژه از پژوهشگاه علوم ورزشی که بسترداری و اجرایی طرح را فراهم کردند تشکر و قدردانی می‌کند. امید آنکه نتایج و دستاوردهای آن، ترقی و تعالی جایگاه ورزش کشور و شکوفایی استعدادهای ناب این سرزمین را به ارمغان آورد.

کتاب پیش رو، نخستین اثر از مجموعه تاریخ شفاهی تحولات ورزش زنان در ایران است که به گفتگو با مدیر پیشکسوت ورزش زنان در ایران، سرکار خانم طاهره طاهریان اختصاص یافته است. از ایشان و نیز جناب آقای دکتر غلامرضا عزیزی، مجری طرح و همکاران ایشان، سپاسگزاریم.

کمیته ملی المپیک ایران

و من که این تاریخ پیش گرفته‌ام التزام اینقدر بکردم تا آنچه
نویسم یا از معاینه من است یا از سماع درست از مردی ثقه
ابوالفضل بیهقی^۱

مقدمه^۲

افزایش کمی و کیفی مصاحبه‌های تاریخ شفاهی و به‌ویژه شروع پروژه‌هایی با
رویکرد تاریخیچه سازمان‌ها و نهادها و نقشی که این پروژه‌ها در مدیریت دانش
دستگاه‌های یاد شده داشت، و به‌ویژه پیگیری‌های جناب آقای دکتر
صالحی امیری ریاست محترم وقت سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران در
هیئت محترم دولت در خصوص ضرورت پرداختن به تدوین تاریخ شفاهی
دستگاه‌های اجرایی که منجر به صدور نامه شماره ۵۶۴۷۰/۵۲۱۰۵ مورخ
۱۳۹۵/۵/۱۲ دبیر محترم هیئت دولت شد، وظیفه پرداختن سازمان‌ها را به
موضوع تاریخ شفاهی دو چندان کرد.

با حضور جناب آقای دکتر صالحی امیری در کمیته ملی المپیک و
ریاست ایشان در کمیته، یکی از محورهای ماندگار و تأثیرگذار تلاش ایشان،
مستند کردن تاریخ فعالیت‌های کمیته ملی المپیک و پارالمپیک به شکل
خاص، و در پهنه‌ای گسترده‌تر، مستند کردن تاریخ ورزش ایران بود. در

۱. بیهقی، ۱۳۵۶، ص ۹۰۵.

۲. در تدوین مقدمه از این کتاب بهره گرفته شد: عزیزی، ۱۴۰۰.

نخستین جلسات انجام شده برای این موضوع این چنین بحث شد که از آنجا که از یک سو بسیاری از یادمانده‌ها و خاطرات دست‌اندرکاران ورزش در آستانه فراموشی قرار گرفته و موضوع‌های مختلف مرتبط با تاریخ ورزش در هر دو سطح صف و ستاد از جمله چگونگی و چرایی تدوین مقررات و آیین‌نامه‌های ورزشی در حال محوشدن از خاطرات است، از سوی دیگر تجارب و اقدامات مدیران ستادی و کارشناسان ورزشی که می‌تواند الگوی عملی باشد، پس از بازنشستگی و جدایی از سازمان‌ها و میادین ورزشی، از دسترس خارج شده و از آن بهره‌برداری نمی‌شود و گذشته از کارشناسان، پژوهشگران نیز از دسترسی به این منابع شفاهی دست اول نیز محروم هستند. بنابراین، طرح «تدوین تاریخ شفاهی ورزش ایران» در دستور کار قرار گرفت. از دیگر ضرورت‌های انجام طرح می‌توان موارد زیر را برشمرد:

- بازشناسی تاریخ ورزش ایران؛
- شناخت تاریخ کمیته ملی المپیک ایران؛
- ضرورت ثبت خاطرات در تاریخ برای نسل حاضر و آیندگان؛
- دور ماندن فعالان عرصه‌های مختلف ورزشی به عنوان شاهدان عینی، از صحنه حوادث؛
- کمبود منابع دست اول و قابل دستیابی بودن اطلاعات برخی از رخداد‌های تاریخ ورزش تنها از طریق گفتگو با افراد مؤثر و یا فعال در ورزش؛
- بهره‌گیری از ویژگی مصاحبه‌های تاریخ شفاهی در پاسخ‌دهی به پرسش‌هایی که از سایر منابع تاریخی نمی‌توان پرسید؛
- استفاده از داده‌های حاصل از مصاحبه‌های تاریخ شفاهی در

پروژه‌های دیگر از جمله مدیریت دانش.

در نهایت تلاش جناب آقای دکتر صالحی امیری در مستند کردن تاریخ ورزش ایران، در دو شاخه تأسیس موزه ملی ورزش، المپیک و پارالمپیک ایران و تدوین تاریخ شفاهی ورزش ایران رخ نمود.

مصاحبه تاریخ شفاهی، نوعی مصاحبه فعال به منظور گردآوری و آماده‌سازی اطلاعات تاریخی است، از راه ضبط مصاحبه با شرکت‌کنندگان، و یا شاهدان عینی رویدادهای تاریخی به منظور ثبت مشاهدات و جهت‌گیری‌هایشان در خصوص آن وقایع. ویژگی اصلی مصاحبه‌شوندگان پروژه‌های تاریخ شفاهی نقش فعال این افراد در رویداد یا دوره تاریخی خاص یا این است که آنان به عنوان شاهد عینی آن رویداد یا دوره تاریخی مورد نظر بوده‌اند. بنابراین مقصود از مصاحبه تاریخ شفاهی، گردآوری داده‌های تاریخی از طریق مصاحبه، با افرادی است که شرکت‌کننده در وقایع و یا ناظر رویداد و یا حاضر در مکان و زمان مهمی بوده‌اند کسانی که خود منشأ اثری بوده و یا دارای مشاهداتی در زمینه‌های تاریخی مورد نظرند.

نگارنده این سطور در طی این مصاحبه، چند نکته اصلی را به عنوان ویژگی‌های اصلی پرسش‌های مصاحبه تاریخ شفاهی در نظر داشت تا:

- ۱- پرسش ساده باشد نه مرکب.
- ۲- پرسش طولانی نباشد.
- ۳- پرسش صریح و رسا باشد.
- ۴- ترکیب‌بندی پرسش روشن و واضح باشد.
- ۵- پرسش دارای نظم و ترتیب منطقی باشد.
- ۶- پرسش با فعل مثبت ساخته شود.
- ۷- پرسش هدایت‌کننده نباشد.

۸- پرسش «پاسخ کوتاه» نباشد.

۹- پرسش منطبق با برنامه پروژه باشد.

پیاده‌سازی و ویرایش متن مصاحبه‌ها

برای انتقال بهتر مصاحبه از صورت گفتاری به صورت نوشتاری، از علائم ویرایش فنی نظیر نقطه، سه نقطه، ویرگول و خط تیره استفاده شد. گرچه این نکته را در نظر داشتیم که در این کار مقتصدانه عمل شود و به زیاده‌روی مبتلا نشویم زیرا زیاده‌روی می‌توانست به اصالت گفتار لطمه وارد سازد.

به منظور رعایت قواعد و اصول سجاوندی، موارد زیر مورد نظر قرار گرفت:

۱. نقل قول راوی از دیگران، داخل علامت «گیومه» آورده شد.
۲. از سه نقطه... در دنباله جمله‌های ناتمام استفاده کردیم.
۳. از علامت - دو خط تیره - برای نمایاندن تغییر نظر راوی در میانه جمله استفاده شد.
۴. مکث راوی را با علامت [مکث] نشان دادیم.
۵. نکاتی که باعث ایجاد وقفه در زمان مصاحبه شد، بین دوزاویه < > قرار گرفت.

پس از پیاده‌سازی و انجام تصحیح‌های تدوین‌گر، متن آماده شده را برای تأیید، نزد خانم طاهریان بردیم. از ایشان درخواست کردیم:

- با مرور متن، درستی کلمات پیاده شده و املاهای نام‌های خاص را بررسی کند.
- تا آنجا که ممکن است جملات خود را اصلاح و دستکاری نکند؛
- تا سرحد امکان، مطلبی را از متن مصاحبه حذف نکند تا به اصالت متن مصاحبه خدشه وارد نشود؛

- در صورتی که مایل است مطالب تکمیلی را به متن بیفزاید آنها را در حاشیه متن بنویسد. این موارد را در زمان ویرایش نهایی، بین دو کمان {} آوردیم.

همچنان که می‌دانید فرآورده مصاحبه در تاریخ شفاهی دارای حداقل سه عنصر: متن (آن چیزی که اتفاق افتاده و موضوع پرسش و پاسخ قرار گرفته)، بافت (روایت: زبان و شاکله و ریختار و نحوه بیان خاطرات) و زمینه (زمانه و شرایطی که در زمان گفتن خاطرات وجود دارد) می‌باشد. در هنگام ارائه مصاحبه تاریخی شفاهی، کوشیدیم تا در موارد ضروری برای فهم بهتر «متن»، دست به گویاسازی بزنیم.

در گویاسازی کوشیدیم از توضیح و تشریح افراطی و آوردن مطالب اضافی و کم ارزش، مطالب حاشیه‌ای و سلیقه‌ای، مطالب احساسی و ذهنی و اطلاعات پراکنده پرهیز شود. از طرف دیگر توجه داشتیم که گزیده‌نویسی به گونه‌ای نباشد که به کم‌نویسی و چشم‌پوشی از مطالبی مرتبط و اساسی منجر شود به نحوی که به روشن شدن مسئله لطمه بزند.

همچنین در گویاسازی قاعده مستندنویسی - که لازمه تدوین و نگارش هر اثر تاریخی است - رعایت شد.

در تنظیم مصاحبه از روش نزدیک به «مستندنگاری (یا روش ارائه مصاحبه کلمه به کلمه)» استفاده شد. این روش، یکی از روش‌های تنظیم و انتشار مصاحبه‌های تاریخ شفاهی، و به شیوه انتشار متن هرچه نزدیک‌تر به روند مصاحبه است. در این روش کوشیدیم تا با اعمال قواعد نقطه‌گذاری در متن (و با کمترین جرح و تعدیلی در متن مصاحبه، تقریباً به صورت کلمه به کلمه) مصاحبه منتشر شود. (این قاعده در تبدیل برخی موارد مرتبط با درست‌نویسی که به روح حاکم بر ساختار مصاحبه لطمه نمی‌زد رعایت نشد.

مواردی نظیر: تغییر صورت گفتاری افعال و ضمائر به صورت نوشتاری، تبدیل علامت جمع گفتاری «ون» به صورت نوشتاری «ان»، جابجایی علامت مفعول بی واسطه، جابجایی عبارت فعلی در سطح جمله، و حذف تکیه کلام یا کلمه تکراری).

در اینجا لازم می‌دانم از جناب آقای دکتر صالحی امیری ریاست محترم کمیته ملی المپیک ایران و همچنین از سایر اعضای محترم شورای سیاست‌گذاری تاریخ شفاهی ورزش به ویژه سرکار خانم‌ها طاهره طاهریان (که وقت خویش را در اختیارم نهادند) و شهرزاد کردبچه (به خاطر پیگیری دلسوزانه در برگزاری هر چه بهتر جلسات مصاحبه) و نیز از خانم‌ها مریم فریدار و سارا مهرین‌پور در پان‌مان تاریخ شفاهی کمیته ملی المپیک و همچنین همه همکارانی - که در شان‌نامه کتاب از ایشان یاد شده است - تقدیر و تشکر کنم.

وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ

غلامرضا عزیزی

پائیز ۱۴۰۰